Emlékezés Kovács Sándorra

A hazánkban végbement történelmi változások, társadalmi rendszerek egymást követő sodrát élte át, az osztály, s társadalmi küzdelmek önként vállalt szereplője volt Kovács Sándor, aki 1889. február 10-én született Szegeden. Ma lenne 80 éves.

Kortársai és harcostársai, valamint barátai közül is a legtöbben már eltávoztak az élők sorából. Akik élnek s ismerték, szintúgy egyszerű munkásemberek, mint ő volt. Igen kevesen ismerik, és az emlékezetből szűkszavú tanúságtevés maradt meg. „Igen, köztünk volt, a becsületes munkásságból való volt, és akként küzdött velünk" — mondják, akik élnek. De azok egyike volt, akik nem alkudtak sem a monarchiával, sem a munkásnyúzó kapitalistákkal. Nem alkudott és nem törődött bele a társadalom egészét maró szociális és politikai igazságtalanságokba. Tudta, felismerte, hogy a munkásságnak és a szegényparasztság százezreinek az ereje, az önkéntes szervezettségben, a szervezett harcban rejlik. S a munkásosztály szerepének önismerete s az öntudatos összefogás a szociális igazságtalanság megszüntetéséért a tőkések fasiszta diktaturális rendszerében — már önmagában üldözendő és csírájában elfojtandó volt. Ő vállalta a szervezett munkásság céljainak megvalósítását. A szervezett munkásságnak, a Famunkások Országos Szövetsége szegedi szervezetének 1918-ban lett tagja. Mestersége, tanult szakmája: asztalos. Az asztalosipari tanoncévei alatt, 1912—1915-ös években mint ifjúmunkás már szervező munkát végzett társai között. Az első imperialista világháború, és a forradalmak alatt politikailag sokat érlelődött és fejlődött az osztálytudata.

A fehérterror nem rettentette el a kizsákmányolók elleni osztályharctól. Mint bizalmi férfi vállalt feladatokat a szociáldemokrata párt szegedi szervezetében. 1923-ban lett aktív tagja a Magyarországi Szociáldemokrata Párt szegedi szervezetének. Egykori harcostársa, Tombácz Imre elvtárs, néhány nappal ezelőtt e méltatás szerzőjével folytatott beszélgetés során elmondotta, hogy Kovács Sándor már az 1922. évi és az 1926 decemberi parlamenti választási küzdelmek idején bátran agitált, szónokolt és szervezett a szociáldemokrata párt nevében. Részt vett a munkásság sztrájkharcainak szervezésében. Az ellenforradalmi rendszerrel szemben vívott harcnak egyik eszköze volt a munkás-kultúrmozgalom, a munkás-színjátszás, dalos mozgalom. A szegedi munkásság művelődésének ez az eszköze „vörös posztó" volt a fasiszta jellegű diktatúra, s az államrend hatóságai szemében, mert az osztályöntudatot és -összefogás érzését erősítette. Kovács Sándor is rendszeresen részt vett a munkásszínjátszásban és a -dalárdában. 1927-ben Budapesten helyezkedett el, és ott bekapcsolódott a Famunkások Szövetségének mozgalmi-szervezeti tevékenységébe. A munka- és családi körülményei hatására 1934-ben visszatért szülővárosába. Itt újra felvette a kapcsolatot a szociáldemokrata párt szegedi szervezetében működő szervezett munkásokkal, többek között: Simon Bélával, Tombácz Imrével, Kovács Istvánnal s másokkal. A pártszervezeti tagsági bélyeget Tombácz Imrétől, majd Simon Bélától vette át. 1940-től Kiskundorozsmán lakott, egészen haláláig.

Szeged és Kiskundorozsma felszabadulása után aktívan bekapcsolódott a szociáldemokrata párt szegedi szervezetének újjászervezésébe. Ettől kezdve pártja képviseletében részt vett a demokratikus átalakulásért, a földosztás megvalósításáért, a demokratikus közigazgatás kialakításáért vívott harcban, s pártján belül a munkásosztály teljes szervezeti egységének, a kommunista párttal való egyesülés megvalósításának őszinte és becsületes harcosa volt.

A szocialista társadalom építésének időszakában odaadással dolgozott. Az ellenforradalom politikai, ideológia és gazdasági következményeinek, sebeinek gyógyításában tevékenyen vett részt. Az 1958—1962. években a mezőgazdaság szocialista átszervezésének felvilágosító és szervező munkájából kivette részét. Az 1960-as években a politechnikai oktatást segítette a kiskundorozsmai általános iskolában.

Érdemeinek elismeréseként kapta meg a Szocialista Hazáért Érdemérem kitüntetést 1967-ben.

Az 1968. szeptember 17-én bekövetkezett haláláig — míg ereje és egészsége lehetővé tette — aktív tagja volt a kiskundorozsmai pártszervezetnek.

Emlékét megőrizzük.

Dr. Sárközi István

Nevelés — kollégiumban, mozgalomban

Iskolák igazgatói, szülői munkaközösségek elnökei, tanulmányi felügyelők a tagjai a népfront megyei Pedagógiai Bizottságának. Rendszeres üléseiken az oktatás, az iskolai és az iskolán kívüli nevelés egy-egy témájával foglalkoznak, előadásokat hallgatnak meg, új ismereteiket pedig megosztják a megye iskoláiban — pedagógusokkal, szülőkkel.

A bizottság tegnapi, pénteki ülésén, amelyet a városi népfront székházában tartottak, két témáról beszéltek: *dr. Gácser József*, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola tanszékvezető tanára *az úttörőmozgalom nevelő hatásának néhány kérdéséről* tartott előadást, *Kaári Sándorné*, a tanyai diákotthon igazgatója pedig *a tehetséggondozásról — a kollégiumi nevelés nézőpontjából.*

Az előadásokból kitetszett: a gyerekeket elérő nevelő hatások egységét csak a különféle nevelő-képző intézmények, szervezetek és a családok célirányos, az eddiginél jobb együttműködésével lehet biztosítani. Dr. Gácser József elmondta, rendkívül fontos, hogy az úttörőmozgalom megfelelő cselekvési programot adjon a gyerekeknek, hiszen mindenfajta nevelő hatás a tevékenység által érvényesül. Kívánatos lenne ugyanakkor a nagyobb cselekvési szabadságot is biztosítani, hiszen a „beszabályozott", önállótlan fiatalok felnőtt életükben is nehezebben birkóznak új és új feladataikkal.

Kaári Sándorné a megyei tanács diákotthonában folytatott nevelőmunkát mutatta be, elemzésével bizonyította: a tehetség nem valami megfoghatatlan, misztikus dolog, ami csak keveseknek adatik. Felkészült pedagógusok *hozzásegíthetnek* minden egészséges gyereket, hogy az élet valamely területén képesek legyenek értékeket teremteni.

A szabadtéri művészeti tanácsának ülése

Hosszabb szünet után jó másfél esztendeje alakult meg ismét a szabadtéri játékok mellett működő *művészeti tanácsadó testület.* Tagjai az országos és a helyi politikai, állami és művészeti intézmények azon képviselői, akik valamilyen módon érdekeltek *a szegedi fesztivál* dolgában.

A művészeti tanács tegnapi ülésén (Szegeden, a városi tanácsházán) *megvitatták* a Játékok általános irányelveit és a szabadtéri igazgatóságának műsortervezetét a dómszínház elkövetkezendő éveire, középtávú programjára. A vitában, ahol számos hasznos észrevétel, javaslat hangzott el, részt vett és felszólalt *Orosz László*, a Kulturális Minisztérium főosztályvezetője, *dr. Sebe János*, a megyei pártbizottság osztályvezető-helyettese, *Szántó Tivadar*, a városi pártbizottság osztályvezetője, *Szabó G. László*, a megyei tanács elnökhelyettese és *Papp Gyula*, a városi tanács elnöke is.

A tanácskozás anyagát a szabadtéri játékok igazgatósága írásos formában is összefoglalja.

Hidrológusok továbbképzése

Budapesten Vincze József, az Országos Vízügyi Hivatal elnökhelyettese és Jóboru Magda, a magyar UNESCO-bizottság elnöke pénteken megnyitotta a nemzetközi hidrológiai továbbképző tanfolyamot, amelyet az UNESCO felkérésére és a TESCO megbízásából a Vízgazdálkodási Tudományos Kutató Központ szervezett.

A féléves továbbképző tanfolyamon 12 nemzet, elsősorban fejlődő országok hidrológus szakemberei vesznek részt. A mostani tanfolyamnak is, mint az előzőeknek az a célja, hogy az UNESCO, a FAO és más hasonló nemzetközi szervezetek közös világprogramjainak megvalósításához, az emberi környezet védelméhez, a mindinkább növekvő vízszükségletek kielégítéséhez, a vízgazdálkodás fejlesztéséhez szükséges tennivalók hatékony elvégzését segítse. A Magyarországon eddig rendezett tíz tanfolyam összesen 37 ország 160 szakemberének műszaki és tudományos ismereteinek gazdagításához járult, illetve járul hozzá.

Tapasztalatcsere a népfrontnál

Kétnapos *tanácskozás* kezdődött február 9-én, tegnap a községi népfrontelnökök és -titkárok részvételével a szegedi járási hivatal tanácskozótermében. A tegnapi tájékoztató előadói voltak: *Szabó Lajos*, a járási pártbizottság titkára és *Kiss Imre*, a járási hivatal elnöke.

Ma, szombaton *Molnár Sándor*, a Hazafias Népfront Csongrád megyei bizottságának titkára tart ismertetőt. A községi népfrontvezetők képet kaptak a főbb gazdaságpolitikai, tanácsi és népfrontmozgalmi feladatokról, valamint a VI. népfrontkongresszus óta végzett munkáról is.

Hétfőtől árusítják

Új budapesti közületi telefonkönyv

Rekordidő, a „könyvzárta" után néhány hét alatt 240 ezer példányban készítette el az Athenaeum Nyomda a budapesti új közületi telefonkönyvet, amelynek árusítása hétfőn kezdődik — közölték a posta-vezérigazgatóság pénteki sajtótájékoztatóján.

A vidéki előfizetők a posta számítástechnikai és tervezési intézetének 215—9609 MNB-számlájára vagy postautalványon fizethetik be a telefonkönyv árát. Az összeg beérkezését követő héten postán küldik el a megrendelő címére a könyvet.

Az új közületi telefonkönyv a közönség javaslatait is figyelembe véve, sok tekintetben eltér az 1976-os kiadástól. A hivatalos elnevezésen kívül feltüntették a közületek rövidített, népszerű nevét is, mint például BUBIV, Centriköt, Gelka. Térképpel illusztrálva közli a telefonkönyv a telefonközpontok címét, számait, külön a távhívással kapcsolatos tudnivalókat és a távhívásra alkalmas nyilvános telefonállomások helyét.

A névsor a lehetőség szerint a legfrissebb, hiszen a december 22-i állapotot tükrözi a 95 ezer előfizetői adat. Természetesen átvezették, a két és fél év alatt történt különféle módosításokat.

SZ. SIMON ISTVÁN: 15.

Nagy vizek krónikája

„Megnyíltak előttük a szívek"

A romváros közelében élők úgy lesték a vizet, mint Noé galambjai. De mi lett a messze szakadtakkal? Meddig mentek, hol fogadták be őket, nyúltak-e kezek értük? A lakosság egy része rokonokhoz, ismerősökhöz igyekezett, másoknak csak annyi volt a szándékuk, hogy túl legyenek a vízen. Nem is tudtak soha pontos „kisugárzási" térképet csinálni. Meg kétoldalú volt ez a dolog. Nemcsak mentek az emberek — jöttek is értük. Újszegedre például kocsik sorakoztak be a torontáli vidékről, s válogatás nélkül vitték hajlékaikba a menekülteket. A vonatokra is fel lehetett szállni, s végig a vasútvonalon, minden állomáson várták a földönfutókat. A részvét addig páratlan megnyilvánulásai fakadtak föl. Jellemző az együttérzésre, hogy például Nagybecskerek már táviratilag tiltakozott a főispánnál, mert úgymond a Szegedhez közelebb eső városok és községek mind elfogják a menekülteket, és neki már nem jut közülük senki. És jöttek az invitációk mindenhonnan. Följegyezték Körmöcbánya, Jászberény „követelődzését".

Kulinyi Zsigmondhoz fordulunk összefoglalóért: „Megható és fölemelő volt az a barátság és szívélyesség, melylyel mindenfelé fogadták a szegedi menekülőket. Megnyíltak előttük a szívek, a lakások, az éléskamrák és a ruhaszekrények. És ahol csak megjelent egy mindenéből kifosztott szegedi karaván, nem üres vigasztaló szóval, de a nemes jóltevésnek csodálatos készségével fogadták közel és távol. Magyarok és nem magyarok egyaránt."

Számok alig vannak a vándorlás illusztrálására, s ha lennének is, nem sokra mennénk velük, hiszen a menekültek állandó áramlásban voltak. Akadt, aki minél előbb visszaigyekezett, mások már nem bírták viselni a barakkéletet, s később indultak el. Április 1-én mégis csináltak egy kimutatást arról, hol lehetnek a szegedi menekültek. Budapest 406, Lugos 131, Orosháza 176, Horgos 182, Zsombolya 862, Szentes 37, Kistelek 19, Csongrád 31, Törökbecse 41, Kiszombor 399, Klárafalva 92, Deszk 637, Ferencszállás 98, Nagykikinda 1546, Tótkomlós 33 menekültnek adott otthont. Ószentivánon és Deszken százával voltak tápéi és algyői menekültek is. Újszegeden 4100-an húzódtak meg, Szőregen 5344-en. A sok-sok kisebb-nagyobb tételt összeadva, a hatóságok úgy tudták, hogy 17 500 ember van az ismert helyeken. De ez április elsején volt, amikor Felsővároson még meghúzódott több mint három és fél ezer károsult, a Belvárosban hatezer, Alsóváros 400, a tanyákon pedig húsz-huszonötezer. Ekkor még körülbelül 54 ezer szegedi polgár hollétéről tudtak. Húszezernyien tehát úgy szóródtak szét az országban, hogy lehetetlen volt számba venni őket. De közülük végül csak azok vesztek el végleg Szeged számára, akiket nem kötött ide semmi.

A gondoskodás, a segítés számos megható példáját jegyezte meg Szeged ebből az időből. Halas negyven szekér élelmiszert küldött a menekülteknek. Egy budapesti polgár, pénze nem lévén, télikabátját ajánlotta fel, mondván, ő már könnyebben kihúzza a telet. Makó vendégszeretetéről legendák szóltak. Találkoztam gyűjtögetés közben egy érdekes névvel is, amelyet ma leginkább viccesen emlegetünk. A Csekonics név ez. Egy bizonyos gróf Csekonics Jánosról azt írja a krónika, hogy Zsombolyán gróf Csekonics Endrével egy teljes héten át, éjjel és nappal jelen volt a menekültekkel beérkező vonatok fogadásán, s étellel-itallal ellátott naponként ezer-ezerötszáz embert. Olyan menekülőről is megemlékeznek, aki tíz-tizenkét gyerekkel utazott. Az apróságokat út közben szedegette össze, szárnyai alá véve a szülőktől elszakadt vagy árván maradt csöppségeket.

Illendő már végre azt is elmondani, hogy a szegedi törvényhatóság képviselői a vész idején egytől-egyig helyben maradtak, és teljes erővel és becsülettel szervezték a mentést, a menekítést, az ellátást, a segélyezést. Egyrészt ennek, méginkább a nép becsületességének köszönhető, hogy semmiféle atrocitás, fejvesztettség, rablás, visszaélés nem szennyezte be a város becsületét a vészterhes napokban. S bár statáriális rendelet volt érvényben — ezzel a törvényi eszközzel egyetlen egyszer sem kellett élni.

Az otthontalanoknak három népkonyhán főztek, s az élelmezési költségeket egyrészt nagymódú családok adakozásából, másrészt a város terhére számolták el. E népkonyhákon júniusban naponként 15 ezer embernek főztek. Az ingyenes élelmezés június végéig tartott, mivel megjött a mezőgazdaságban a dologidő, és keresethez juthattak az emberek. A segélyek kiosztása is napirenden volt már. Szőregen, Makón és Hódmezővásárhelyen is hasonlóan oldották meg a menekültek tömeges ellátását.

Volt elegendő ruházat is, hiszen egyrészt a kincstár, másrészt a segélyezők révén Szegedre küldtek egész szerelvényre való ruhaneműt. Kiosztottak több mint 9 ezer férfiöltönyt, 11 ezer női felsőruhát, rengeteg fehérnemű és ágynemű, meg gyermekruhát. Külön megszervezték a gyermekek ellátását, akiknek szülei dologra mentek. Mert munka akadt bőven. A várost meg kellett szabadítani a víztől, és gondoskodni kellett jövő védelméről. Télire is kellett gondolni — hiszen nem volt sem tüzelő, sem hajlék. A segélyek kiosztására pedig csak májustól került sor, s elhúzódott ez július közepéig. Ennek szigorú elveket szabtak. Testületek és társulatok nem részesülhettek segélyből. Akinek tízezer forintnál többet érő vagyona maradt, annak segélyezését nem tartották indokoltnak. Nem kaptak azok sem, akiknek kára nem volt több vagyonuk tíz százalékánál. Ha valakinek a havi járandósága elérte a kétezer forintot, csak ingatlankára után kérhetett segélyt. Az is elv volt, hogy senki többet nem kaphat, mint megmaradt vagyonának tízezer forintra való kiegyenlítése, és ingóságok után legfeljebb 3 ezer forintot lehet kifizetni. Akiknek háza összeomlott, 19-26 százalékos segélyt kaphattak rá. A segély egy részét építőanyagban adták ki. És a segélyek ügyintézésére sem volt panasz. Mindössze három segélyezett panaszával kellett magasabb fórumon foglalkozni. A segélyeknek pedig hat százalékát évekig visszatartották, hogy azok se maradjanak ki a támogatásból, akik messzebbre menekültek, és később tértek vissza.

De ez már az új élet kezdete volt...

(Folytatjuk.)